

Sınıf Öğretmenlerinin Gözünden Hayat Bilgisi Ders Kitapları

Life Science Textbooks Through the Perspective of Primary School Teachers

Onur Batmaz

Yazar Bilgileri

Onur Batmaz
Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok
Üniversitesi, Çocuk Bakım ve
Gençlik Hizmetleri,
onur.batmaz@yobu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışma, ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunu, Yozgat ilinde bulunan 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmış ve elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin tamamının Hayat Bilgisi ders kitabını kullandıkları görülmüştür. Ancak çalışmaya katılan birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ile üçüncü sınıf öğretmenlerinin tamamı genel olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarını yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin önemli bir kısmı Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunması veya iyileştirilmesi gereken en önemli özelliğin ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinlerin olması şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Çalışma kapsamında, Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilerek öğrencilerin üst düzey becerilerini ölçme ve değerlendirmeye yönelik ders kitaplarının hazırlanması ve ders kitaplarındaki konu içeriklerinin öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmesi, içeriklerin güncellenmesi önerilebilir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Sınıf Öğretmenleri
Hayat Bilgisi
Ders Kitapları
İlkokul

Keywords

Primary School Teachers
Life Science
Textbooks
Primary School

Makale Geçmişi

Geliş: 26.12.2021
Düzeltilme: 09.04.2022
Kabul: 27.04.2022

ABSTRACT

This study was carried out to determine the opinions of primary school first, second, and third grade teachers about Life Science textbooks. The study group of this research, which is conducted with a case study, which is one of the qualitative research methods, consists of 30 primary school teachers in Yozgat. The study group was determined by the criterion sampling method. The data of the study were collected with a semi-structured interview form, and the obtained data were analyzed using descriptive analysis. As a result of the study, it was seen that all of the primary school teachers used the Life Science textbook. However, the majority of the first and second grade primary school teachers and all third grade teachers who participated in the study stated that they generally found the Life Science textbooks insufficient. In addition, an important part of the primary school teachers stated that the most important feature that should be found or improved in the Life Science textbooks is that the texts are interesting, intriguing, or thought-provoking. Within the scope of the study, it can be suggested that the measurement and evaluation tools in the Life Science textbooks should be diversified, and the textbooks should be prepared to measure and evaluate the high-level skills of the students, and the subject contents in the textbooks should be arranged in a way that would attract the attention of the students, and the contents should be updated.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Batmaz, O. (2022). Sınıf öğretmenlerinin gözünden Hayat Bilgisi ders kitapları. *TEBD*, 20(2), 342-367.
<https://doi.org/10.37217/tebd.1047431>

Giriş

Gelişen ve değişen dünyada bireylerin yaşamlarından kesitlerin olduğu derslerin eğitim sistemi içerisinde yer alması oldukça önem taşımaktadır. Bu dersler sayesinde öğrencilerin yaşamla yakından ilişkisi olan olaylar hakkında bilgi sahibi olarak bu olayları gözlemleyebilme, yaşayabilme ve bu olayların üzerinde tartışabilme imkânı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla çocukların günlük yaşantılarıyla temellerinin atıldığı ilkökul dönemindeki derslerin, niteliği bu anlamda dikkat çekmektedir (Ütkür, 2018). İlkokul dönemindeki dersler içerisinde öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarında ve yaşama hazırlanmalarında Hayat Bilgisi dersi ayrı bir öneme sahiptir.

Hayat Bilgisi dersi, iyi insan ve iyi birer vatandaş yetiştirmek amacıyla doğa ve sosyal bilimlerin yaşama dönük konularının harmanlanarak ele alındığı bir ilkökul dersi (Sağlam, 2015). Bu ders, çocuğun öncelikle kendisini sonrasında ise içinde bulunduğu çevreyi ve doğayı anlamasını, toplumsal sorunlara çözüm üretebilmesini, bilişsel, sosyal ve duyuşsal becerilerinin gelişmesine katkı sunmasını, yaşama dair bilgi, beceri, tutum, değer, deneyim, bakış açısı kazandırmasını ve hayata hazırlamasını sağlayan ilk ders olması açısından oldukça önem arz etmektedir (Batmaz, 2021). Ayrıca Hayat Bilgisi dersi, ilkökul öğrencilerinin bulunduğu toplumun kültürünü, tarihini ve sosyal sistemini tanıması ve benimsemesi için gerekli bilgi, beceri ve davranışları edindiği ilk derstir (Sönmez, 2010). Dersin öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak birçok bilgi kaynağı aracı bulunmaktadır. Bu araçlar arasında en yaygın ve en eski olanı, en kolay temin edilebileni ders kitaplarıdır. Teknolojik gelişmelerle birlikte bilgi kaynakları çeşitlilik gösterse de ders kitapları eğitim-öğretim sürecinde hala temel kaynak olarak kullanılmaktadır (Baştürk, 2005; Kab, 2012). Ders kitabı, eğitimin amaçları doğrultusunda öğrencilerin eğitim-öğretim sürecindeki yaşantılarına kaynaklık eden materyallerden biri (Şahin, 2002) olmasıyla birlikte öğretim programlarının kazanımları doğrultusunda hazırlanan temel bilgi kaynağıdır. Tay (2005) ders kitaplarının öğretim programlarının amaçları doğrultusunda hazırlanması, öğrenmeyi kolaylaştırabilecek ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması gerektiğini ifade etmektedir. Ders kitapları, dersin planlanmasında ve sınıftaki öğrenme-öğretme sürecinde temel araçlar olarak bilginin yapılandırılması ve iletilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır (Gay, 2010). Ayrıca ders kitapları hazırlanan içeriklerle, bilgilerin sistematik ve sıralı bir şekilde sunulması ve öğretmenlere planlama aşamasında bir çerçeve oluşturması için tasarlandığı düşünülmektedir (Moore, Moore, Cunningham ve Cunningham, 2006). Ders kitapları sadece öğretmenler tarafından kullanılan bir ders materyali değil aynı zamanda bilgi kaynağı olarak öğrencilerin bireysel öğrenmelerine yardımcı olmakta ve onlar için temel öğrenme araçlarının başında yer almaktadır (Ceyhan ve Yiğit, 2005). Öğrencilerin kolaylıkla ulaşabileceği kaynak olmasından dolayı ders kitapları öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini artırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin

nitelikli birer birey olarak yetiştirilmesine yardımcı olmasından dolayı ders kitapları eğitimin en önemli girdilerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Cinkılıç, 2010; Pingel, 2010).

Ders kitapları eğitimin her kademesinde öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. İlkokul döneminde ayrı bir öneme sahip olan ders kitapları çocuğun okumaya karşı tutumunu, ilgisini, isteğini etkilemekte ve onun bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerinin gelişimine katkı sunmaktadır. Kılıç, Atasoy, Tertemiz, Şeren ve Ercan (2001) da ilkokuldaki öğrencilere yönelik hazırlanacak ve basılacak kitapların niteliğine ve önemine dikkat çekmektedir. Çocuğun okula başladığı ilk yıllarında onun bir bütün olarak gelişmesini sağlayan en önemli derslerden biri Hayat Bilgisi dersidir (Binbaşıoğlu, 2003). Hayat Bilgisi dersi amaçları doğrultusunda öğrencilere yönelik farklı okuma ve internet kaynakları, görsel-işitsel materyaller, dijital uygulamalar gibi birçok kaynaklar olsa da ders kitapları en çok tercih edilen materyaldir (Güven ve Ayyayla-Püsküllü, 2017). Dolayısıyla ders kitapları hazırlanırken öğrencinin öğrenme sürecinin merkezinde olduğu ve sorumluluk aldığı farklı çalışmalara yer verilmelidir (İnal, 2010). Nitekim iyi hazırlanmış bir Hayat Bilgisi ders kitabı hem dersin daha etkili ve verimli geçmesine hem de öğrencilerin bireysel öğrenmelerle zevkli ve eğlenceli bir öğrenme süreci gerçekleştirmesine imkan tanıyacağı düşünülmektedir.

Hayat Bilgisi ders kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, pedagojik açıdan, dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi (Erol ve Kıroğlu, 2012; İlbasmış-Akın, 2007), illüstrasyonlarının grafiksel, anahtar yetkinlikleri açısından incelenmesi (Arslan, 2008; Yüksel ve Taneri, 2020), grafik, çizelge ve tablo türlerinin belirlenmesi (Murphy, 2017), örnek olayları ve işlevleri (Kabapınar ve Özkan, 2012), içerik ve kullanılabilirlik yönünden karşılaştırılması (Akbal, 2009), öğretim programlarına göre hazırlanan ders kitaplarının incelenmesi (Kabapınar ve Akbal, 2010; Yıldırım, 2006), içerik analizi (Güven ve Ayyayla-Püsküllü, 2017) gibi birçok çalışmanın Hayat Bilgisi ders kitaplarını farklı açılardan ele aldığı görülmektedir. Ayrıca ders ve öğrenci çalışma kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Güven, 2010), üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri (İnal, 2010), birinci sınıf Hayat Bilgisi kitaplarının değerlendirilmesi (Gözütok, Taş, Rüzgar, Akçatepe ve Yetkiner, 2015), birinci sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının içerik açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Akbulut, 2007) gibi Hayat Bilgisi ders kitaplarına yönelik görüşlerin alındığı çalışmalar yer almaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, ders kitapları farklı açılardan incelenmiş ve ders kitaplarına yönelik öğretmenlerin görüşleri de sınıf düzeyinde ve az sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarına ilişkin görüşleri bir bütün olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Hayat Bilgisi dersinin sarmal bir yapıda olmasından dolayı ilkokul birinci, ikinci ve

üçüncü sınıf ders kitaplarına ilişkin görüşlerin bir bütün olarak sunulması çalışmanın özgün değerini ortaya koyacağı gibi alanyazına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Durum çalışması, sınırlı olan bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Merriam, 2013). Durum çalışması, sınırlı olan sistemin nasıl işlediğine ve çalıştığına yönelik sistematik bir şekilde bilgi toplanmasını ve o sistemin derinlemesine incelenmesini içermektedir (Chmiliar, 2010). Dolayısıyla bu çalışmada da Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlandığından durum çalışması kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen ve Yozgat ilinde görev yapan 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf düzeyinden ve eşit sayıda sınıf öğretmenin çalışmaya dâhil edilmesi ve öğretmenlerin en az beş yıllık mesleki deneyime sahip olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

		<i>Katılımcı Sayısı (f)</i>		
		<i>1. Sınıf</i>	<i>2. Sınıf</i>	<i>3. Sınıf</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	4	5	4
	Erkek	6	5	6
<i>Mesleki Deneyim</i>	6-10 yıl	2	4	2
	11-15 yıl	2	3	3
	16-20 yıl	3	2	3
	20 yıl üzeri	3	1	2

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan birinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin; dördü kadın, altısı erkek, ikinci sınıf öğretmenlerinin de beşi kadın, beşi erkektir. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine bakıldığında ise, birinci sınıf öğretmenlerinin; ikisi 6-10 yıl, ikisi 11-15 yıl, üçü 16-20 yıl, üçü 20 yıl ve üzeri, ikinci sınıf öğretmenlerinin; dördü 6-10 yıl, üçü 11-15 yıl, ikisi 16-20 yıl, biri 20 yıl ve üzeri, üçüncü sınıf öğretmenlerinin de; ikisi 6-10 yıl, üçü 11-15 yıl, üçü 16-20 yıl ve ikisi 20 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip oldukları görülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından konuyla ilgili alanyazın incelenerek görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla üç öğretim üyesi ve dört öğretmenden görüşme formuyla ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan düzenlemelerle görüşme formuna son hali verilmiştir. Son hali verilen görüşme formu kullanılarak çalışma grubunda yer almayan ve her sınıf düzeyinden olmak üzere üç öğretmenle pilot görüşmeler yapılmıştır. Yapılan pilot görüşmelerle, görüşme esnasında ortaya çıkabilecek durumlar belirlenerek araştırmanın güvenilirliği artırılmak istenmiştir. Görüşme formunda, “Hayat Bilgisi dersinde ders kitabını kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız nasıl kullandığınızı, kullanmıyorsanız neden kullanmadığınızı açıklar mısınız?”, “Ders kitabında bulunan görseller hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?”, “Ders kitabında yer alan konuların içeriği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” gibi sorular olmak üzere sekiz soru yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanma sürecinden önce gerekli etik izinler alınmıştır. Daha sonra araştırmanın çalışma grubuyla gerçekleşen yarı yapılandırılmış görüşmeler, öğretmenlerin tercihlerine, ses kayıt cihazının kullanılmasına izin verme durumlarına göre araştırmacının not almasıyla ya da ses kayıt cihazıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının not aldığı görüşmelerde ortaya çıkabilecek veri kaybının önlenmesi için tutulan görüşme notları öğretmenler tarafından incelenmiş, eklemek istedikleri durumlar varsa da bunları belirtmeleri istenmiştir. Ayrıca alınan ses kayıtları da transkript edilmiştir. Araştırma esnasında elde edilen veriler, betimsel analiz yapılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, araştırmanın yapıldığı süreçte kullanılan görüşme, gözlem ya da belge gibi veri toplama araçlarında yer alan soru veya konu temelinde gerçekleşen analiz çeşididir (Ekiz, 2015). Bu çalışmada da veriler daha önceden hazırlanan sorular doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, katılımcıların görüşme esnasında sorulan sorulara verdikleri yanıtlardan yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Birinci sınıf öğretmenleri Ö1, Ö2, ..., Ö10; ikinci sınıf öğretmenleri Ö11, Ö12, ..., Ö20; üçüncü sınıf öğretmenleri Ö21, Ö22, ..., Ö30 şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenleriyle Hayat Bilgisi ders kitaplarına yönelik yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Hayat Bilgisi dersinde ders kitabını kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız nasıl kullandığınızı, kullanmıyorsanız neden kullanmadığınızı açıklar mısınız?” soruları sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Kullanma Durumlarına İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Kullanma Durumu</i>	<i>f</i>	<i>Nasıl Kullanıyorsunuz? / Neden Kullanmıyorsunuz?</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	Kullanıyorum	10	Konu anlatımında	8
			Etkinliklerin yapılmasında	5
			Kazanım veya konunun takip edilmesinde	4
			Görsel okuma esnasında	3
			Konunun tekrar edilmesinde	2
			Okuma esnasında	2
			Ödev verirken	2
Kullanmıyorum	-	-	-	
2. Sınıf	Kullanıyorum	8	Konu anlatımında	7
			Etkinliklerin yapılmasında	4
			Kazanım veya konunun takip edilmesinde	3
			Kavram öğretiminde	3
			Görsel okuma esnasında	3
			Ödev verirken	2
			Kısmen Kullanıyorum	2
Kazanım veya konunun takip edilmesinde	1			
*Konu içeriklerinin yetersiz olması	2			
3. Sınıf	Kullanıyorum	9	Konu anlatımında	8
			Etkinliklerin yapılmasında	6
			Konuların pekiştirilmesinde	3
			Görsel okuma esnasında	3
			Kazanım veya konunun takip edilmesinde	2
			Konuların pekiştirilmesinde	1
			Ödev verirken	1
Kısmen Kullanıyorum	1	*Teknolojik araç gereçlerin daha fazla duyuya hitap etmesi	1	

*Neden Kullanmıyorsunuz? sorusunun cevapları olarak belirtilmiştir.

Tablo 2'ye göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarını kullanma durumları incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenlerinin tamamı, ikinci sınıf öğretmenlerinin (f = 8) ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin (f = 9) büyük çoğunluğunun ders kitaplarını kullandıkları görülmüştür. Ayrıca ikinci sınıf öğretmenlerinden iki öğretmenin, birinci sınıf öğretmenlerinden ise bir öğretmenin de ders kitaplarını kısmen kullandıkları bulunmuştur. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin de ders kitaplarını daha çok konu anlatımında ve etkinliklerin yapılmasında kullandıkları görülmüştür. Ayrıca ikinci sınıf öğretmenlerinden ikisinin, konu içeriklerinin yetersiz olmasından, üçüncü sınıf öğretmenlerinden birinin de teknolojik araç gereçlerin daha fazla duyuya hitap etmesinden dolayı ders kitaplarını kısmen kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ö1 görüşünü "Ders kitabını konuyu işlerken ve işlediğimiz konuların tekrarını yaparken daha çok kullanıyorum" şeklinde ifade ederken Ö11 ise görüşünü "Ders kitabını herhangi bir sorun yaşamamak adına kullanmaya çalışıyorum. Onu da etkinlikleri yaparken kullanıyorum, onun dışında farklı etkinliklerle dersi yürütüyorum. Çünkü ders kitaplarında bahsedilen konularla ilgili içerikleri yeterli bulmuyorum." şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, "Ders kitabında bulunan görseller hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Görsellere İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ders Kitaplarındaki Görsellere İlişkin Görüşler</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	Öğrenci seviyesine uygun	6
	Konu içeriğine uygun	4
	İlgi ve dikkat çekici olmalı	4
	Görsellerin sayısı artmalı	3
	Kaliteli görseller olmalı	2
	Öğrenci yaşantısıyla uyumlu olmalı	1
	Resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı	1
2. Sınıf	Öğrenci seviyesine uygun	6
	İlgi ve dikkat çekici olmalı	5
	Kaliteli görseller olmalı	4
	Resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı	4
	Öğrencinin yapılandırabileceği görseller daha fazla olmalı	3
	Görsellerin sayısı artmalı	2
	Konu içeriğine uygun olmalı	1
3. Sınıf	İlgi ve dikkat çekici olmalı	6
	Kaliteli görseller olmalı	4
	Konu içeriğine uygun olmalı	4
	Öğrenci seviyesine uygun	3
	Resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı	2
	Öğrencinin yapılandırabileceği görseller daha fazla olmalı	2
	Görsellerin sayısı artmalı	1

Tablo 3'e göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki görsellere ilişkin görüşleri incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenlerinin ($f = 6$) ve ikinci sınıf öğretmenlerinin ($f = 6$) çoğunluğu ders kitaplarındaki görsellerin öğrenci seviyesine uygun olduğunu, üçüncü sınıf öğretmenlerinin ($f = 6$) çoğunluğu ise görsellerin ilgi ve dikkat çekici olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca birinci sınıf öğretmenleri ders kitabındaki görsellere ilişkin konu içeriğine uygun ($f = 4$), ilgi ve dikkat çekici olmalı ($f = 4$), görsellerin sayısı artmalı ($f = 3$), kaliteli görseller olmalı ($f = 2$), öğrenci yaşantısıyla uyumlu olmalı ($f = 1$) ve resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı ($f = 1$) şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. İkinci sınıf öğretmenleri de ders kitabındaki görsellere ilişkin ilgi ve dikkat çekici olmalı ($f = 5$), kaliteli görseller olmalı ($f = 4$), resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı ($f = 4$), öğrencinin yapılandırabileceği görseller daha fazla olmalı ($f = 3$), görsellerin sayısı artmalı ($f = 2$) ve konu içeriğine uygun olmalı ($f = 1$) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Üçüncü sınıf öğretmenleri ise, kaliteli görseller olmalı ($f = 4$), konu içeriğine uygun olmalı ($f = 4$), öğrenci seviyesine uygun ($f = 3$), resimlerin, fotoğrafların sayısı artmalı ($f = 2$), öğrencinin yapılandırabileceği görseller daha fazla olmalı ($f = 2$) ve görsellerin sayısı artmalı ($f = 1$) şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. Ö3 görüşünü "Ders kitabında yer alan görsellerin genellikle çocuğun düzeyine uygun olduğunu düşünüyorum. Ancak bazı konularda mesela hayvanlar konusunda engerekli yılan, sarı yılan gibi resimler var fakat çocuklar çevrelerinde bu hayvanları görmüyor. Çocukların deneyimlerinden, çevresindeki durumlardan örneklerin ders kitabında bulunması gerektiğini düşünüyorum.", Ö12 ise görüşünü "Ders kitabındaki görseller öğrenci seviyelerine uygun ama dersin içeriğini yansıtmada eksikliklerin olduğunu düşünüyorum. Hazır görsellerin yanında

öğrencilerin devam ettirebileceği, yapılandırabileceği görsellerinde olması öğrenciye katkı sağlayacaktır bence. Fotoğrafların sayısının artmalı, ders kitabında yer alan görsellerinde soluk olduğunu görsellerin kalitesiz olduğunu düşünüyorum. Bunlar da iyileştirilmeli.” şeklinde ifade etmişlerdir. Ö21 ise, “Ders kitabındaki görseller sayısal olarak biraz daha artırılabilir. Çocuklar için daha eğlenceli, onların ilgilerini, dikkatlerini çekici hale getirilebilir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Ders kitabında yer alan konuların içeriği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Konuların İçeriğine İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ders Kitaplarındaki Konuların İçeriğine İlişkin Görüşler</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	İçerikler ilgi çekici olmalı	6
	Konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığı	4
	Konu içerikleri güncellenmeli	4
	Farklı metin/yazı türlerinden (şiir, fıkra vb.) içerikler olmalı	4
	Bazı konular detaylandırılmalı	3
	Öğrenci seviyesine uygun	1
2. Sınıf	Konu içerikleri güncellenmeli	6
	Konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığı	4
	Farklı metin/yazı türlerinden içerikler olmalı	3
	Bazı konular detaylandırılmalı	3
	İçerikler ilgi çekici olmalı	3
	Öğrenci seviyesine uygun	2
3. Sınıf	Konu içeriklerinin basitliği	7
	Konu içerikleri güncellenmeli	6
	İçerikler ilgi çekici olmalı	6
	Farklı metin/yazı türlerinden içerikler olmalı	4
	Bazı konular detaylandırılmalı	3

Tablo 4’e göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki konuların içeriğine ilişkin görüşleri incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenleri; içerikler ilgi çekici olmalı (f = 6), konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığı (f = 4), konu içerikleri güncellenmeli (f = 4), farklı metin/yazı türlerinden içerikler olmalı (f = 4), bazı konular detaylandırılmalı (f = 3) ve öğrenci seviyesine uygun (f = 1) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. İkinci sınıf öğretmenleri; konu içerikleri güncellenmeli (f = 6), konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığı (f = 4), farklı metin/yazı türlerinden içerikler olmalı (f = 3), bazı konular detaylandırılmalı (f = 3), içerikler ilgi çekici olmalı (f = 3) ve öğrenci seviyesine uygun (f = 2) şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. Üçüncü sınıf öğretmenleri; konu içeriklerinin basitliği (f = 7), konu içerikleri güncellenmeli (f = 6), içerikler ilgi çekici olmalı (f = 6), farklı metin/yazı türlerinden içerikler olmalı (f = 4) ve bazı konular detaylandırılmalı (f = 3) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden birinci sınıf öğretmenleri içeriklerin ilgi çekici olması, ikinci sınıf öğretmenleri konu içeriklerinin güncellenmesi ve üçüncü sınıf öğretmenleri de konu içeriklerinin basit olması şeklinde görüşlerin daha çok ifade

edildiği görülmüştür. Ö4 görüşünü, “Konu içerikleri ya çok kısa ya çok uzun olarak işlenmiştir. Konulardaki içerikler öğrencilerin daha fazla ilgisini çekebileceği onların hoşlarına gidebilecek şekilde olmalı. En önemlisi de içerikler güncellenmeli. Mesela mesleklerle ilgili yeni meslekler ders kitabında yer almalı. Biz ayrı olarak veriyoruz ama ders kitabında da yer almalı bence.”, Ö14 ise görüşünü “Konu içeriklerinin değişmesi gerektiğini düşünüyorum. İçerikleri çok uzun buluyorum ikinci sınıf öğrencileri için. Daha kısa olabilir. Ayrıca bazı konular da derinlemesine verilmelidir. İçerik kısa ve öz olabilir ama konu biraz daha ayrıntılı olarak öğrencilere verilebilir.” şeklinde ifade etmişlerdir. Ö29 ise, “Üçüncü sınıf konularının öğrenciler için çok basit kaldığını, zaten birinci ve ikinci sınıftaki konulardan oluştuğu bu yüzden öğrenciler kolaylıkla anlayabiliyorlar. Belki konuların içeriklerinin öğrencilerin ilgisini çekmesi için sadece düz yazı olarak değil de farklı metin türleri de kullanılsa iyi olur diye düşünüyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Ders kitabındaki ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ders Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına İlişkin Görüşler</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	Ölçme ve değerlendirme araçlarının yetersizliği	7
	Ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli	6
	Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı	3
	Yoruma, düşünmeye dayalı ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmalı	3
	İlgi ve dikkat çekici olmalı	3
	Test şeklinde sorular olmamalı	3
2. Sınıf	Ölçme ve değerlendirme araçlarının yetersizliği	7
	Ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli	6
	Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı	4
	İlgi ve dikkat çekici olmalı	4
	Öğrenci seviyesine uygun	1
3. Sınıf	Ölçme ve değerlendirme araçlarının yetersizliği	8
	Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı	5
	İlgi ve dikkat çekici olmalı	5
	Ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli	4
	Daha fazla açık uçlu sorular olmalı	1

Tablo 5’e göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenleri en fazla ölçme ve değerlendirme araçlarının yetersizliğine yönelik görüşlerde bulunmuşlardır. Ayrıca birinci sınıf öğretmenleri; ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli (f = 6), üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı (f = 3), yoruma, düşünmeye dayalı ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmalı (f = 3), ilgi ve dikkat çekici olmalı (f = 3) ve test şeklinde sorular olmamalı (f = 3) şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. İkinci sınıf öğretmenleri; ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli (f = 6), üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve

değerlendirme araçları olmalı (f = 4), ilgi ve dikkat çekici olmalı (f = 4) ve öğrenci seviyesine uygun (f = 1), üçüncü sınıf öğretmenleri ise; üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı (f = 5), ilgi ve dikkat çekici olmalı (f = 5), ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli (f = 4) ve daha fazla açık uçlu sorular olmalı (f = 1) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Ö5 görüşünü “*Ders kitabında yer alan ölçme değerlendirme etkinlikleri genellikle hep aynı türden, bence bunlar yeterli değil artık. Çünkü yapılandırmacı eğitim anlayışıyla klasik ölçme değerlendirme araçlarının değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Test sorularının olmaması gerektiğini düşünüyorum.*”, Ö15 ise görüşünü, “*Konularla ilgili ölçme ve değerlendirme kısımlarının yetersiz olduğunu, bazı konularda birkaç soruyla geçildiğini düşünüyorum. Ayrıca kısa cevap, uzun cevap, test gibi ölçme ve değerlendirme araçlarının çoğunlukla kullanıldığını görüyorum. Çocukların bilgi düzeylerine yönelik araçlardan ziyade üst düzey becerilerine yönelik alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması gerektiğini düşünüyorum.*” şeklinde belirtmişlerdir. Üçüncü sınıf öğretmenlerinden Ö23 de görüşünü “*Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Yeteri kadar düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya dayalı sorular yok. Daha fazla açık sorular olabilir diye düşünüyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Hayat Bilgisi ders kitabında belirli gün ve haftaların ele alınmasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Belirli Gün ve Haftalara İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ders Kitaplarındaki Belirli Gün ve Haftalara İlişkin Görüşler</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	Daha fazla yer verilmeli	7
	Önemli gün ve haftalara yer verilmeli (Yeşilay vb.)	6
	Farklı etkinlikler olmalı	5
	Konuların içeriğinde sunulmalı	5
	İlgi çekici içeriklerle sunulmalı	4
2. Sınıf	Daha fazla yer verilmeli	8
	Konuların içeriğinde sunulmalı	5
	Önemli gün ve haftalara yer verilmeli	5
	Farklı etkinlikler olmalı	4
	İlgi çekici içeriklerle sunulmalı	2
3. Sınıf	Konuların içeriğinde sunulmalı	8
	Daha fazla yer verilmeli	6
	İlgi çekici içeriklerle sunulmalı	4
	Farklı etkinlikler olmalı	3
	Görsel unsurlarla zenginleştirilmeli	2

Tablo 6’ya göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki belirli gün ve haftalara ilişkin görüşleri incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenlerinin (f = 7) ve ikinci sınıf öğretmenlerinin (f = 8) büyük çoğunluğu belirli gün ve haftalara ders kitaplarında daha fazla yer verilmeli, üçüncü sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu ise belirli gün ve haftalar konuların içeriğinde sunulmalı şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. Ayrıca birinci sınıf öğretmenleri; önemli gün ve haftalara yer verilmeli

(f = 6), farklı etkinlikler olmalı (f = 5), konuların içeriğinde sunulmalı (f = 5) ve ilgi çekici içeriklerle sunulmalı (f = 4), ikinci sınıf öğretmenleri; konuların içeriğinde sunulmalı (f = 5), önemli gün ve haftalara yer verilmeli (f = 5), farklı etkinlikler olmalı (f = 5) ve ilgi çekici içeriklerle sunulmalı (f = 2), üçüncü sınıf öğretmenleri de daha fazla yer verilmeli (f = 6), ve ilgi çekici içeriklerle sunulmalı (f = 4), farklı etkinlikler olmalı (f = 3) ve görsel unsurlarla zenginleştirilmeli (f = 2) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Ö6 görüşünü, “Ders kitabında belirli gün ve haftalar çok az ele alınmış. Bence daha fazla olmalı. Hatta Yeşilay haftası gibi bazı önemli günlere de değinilmeli. Çünkü belirli gün ve haftalar günlük yaşantımızda karşımıza çıkıyor. En azından öğrencilerde farkındalığın oluşması sağlanır ve bu günlerin önemini daha iyi kavrarlar. Ayrıca belirli gün ve haftalar öğrencilerde farkındalık yaratmak için içerik etkili, ilgi çekecek şekilde olmalı.”, Ö16 da görüşünü, “Belirli gün ve haftaların ders kitabında daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum. Önceden ders kitaplarında bunlara daha fazla önem verilirdi. Ayrıca belirli günler ve haftalara yönelik farklı farklı etkinliklerin olması gerektiğini düşünüyorum. Çocuk bu haftaları veya günü hissedip farkına varmalı sonra yaşamında önemine göre davranmalı diye düşünüyorum.” şeklinde ifade etmişlerdir. Ö22 ise görüşünü “Daha fazla üzerine değinilerek daha etkili bir şekilde verilebilir diye düşünüyorum. Yani demek istediğim konulardan farklı olmalı, belki uzun olmalı, farklı etkinliklere yer verilmeli, öğrencinin ilgisini çekmeli gibi. Görsel olarak renk olarak günler, haftalar kendini belli etmelidir. Öğrenci o günün veya haftanın hemen farkına varmalı.” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Hayat Bilgisi ders kitabının değerler eğitimindeki yeterliliğiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş, soruları sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Değerler Eğitimindeki Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Sınıf Düzeyi	Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Değerler Eğitimindeki Yeterliliği	f	Ders Kitaplarındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşler	f
1. Sınıf	Yeterli	1	Konu içeriklerinde kök değerler vurgulanmakta	1
	Kısmen Yeterli	2	Konu içeriklerinde daha fazla vurgulanmalı	2
				Kök değerler dışındaki değerler de vurgulanmalı
	Yeterli Değil	7	Konu içeriklerinde daha fazla vurgulanmalı	3
		Konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler olmalı	2	
		Kök değerler dışındaki değerler de vurgulanmalı	2	
		Her üniteye bir değer ele alınmalı	1	
2. Sınıf	Kısmen Yeterli	1	Dikkat çekici, yaratıcı içeriklerle sunulmalı	1
			Görsel unsurlarla değerler vurgulanmalı	1
	Yeterli Değil		Konu içeriklerinde daha fazla vurgulanmalı	5
		9	Dikkat çekici, yaratıcı içeriklerle sunulmalı	5
		Konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler olmalı	3	
		Görsel unsurlarla değerler vurgulanmalı	2	
3. Sınıf	Yeterli		Sarmal yapıdan dolayı değerler sürekli vurgulanmakta	1
		3	Değerler öğrenciler tarafından anlaşılmakta	1
			Konularda yeteri kadar işlenmekte	1
	Kısmen Yeterli	1	Açık bir şekilde yer verilmeli	1
			Farklı metin/yazı türleriyle sunulmalı	1
Yeterli Değil		Konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler olmalı	4	
	6	Konu içeriklerinde daha fazla vurgulanmalı	3	
		Kıssadan hisselerle değerler vurgulanmalı	2	
		Dikkat çekici, yaratıcı içeriklerle sunulmalı	2	

Tablo 7'ye göre, Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler eğitimindeki yeterliliğine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu ders kitaplarının, değerler eğitiminde yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca ders kitaplarının yeterliliğiyle ilgili birinci sınıf öğretmenlerinden bir öğretmen yeterli, iki öğretmen kısmen yeterli, ikinci sınıf öğretmenlerinden bir öğretmen kısmen yeterli ve üçüncü sınıf öğretmenlerinden üç öğretmen yeterli, bir öğretmen de kısmen yeterli şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler eğitiminde yeterli olmadığına yönelik görüşlerde bulunan birinci ve ikinci sınıf öğretmenleri değerlerin konu içeriklerinde daha fazla vurgulanması gerektiğine yönelik en fazla görüşte bulunmuşlardır. Üçüncü sınıf öğretmenleri ise konularda değerler eğitimine yönelik etkinliklerin olması gerektiğine ilişkin en fazla görüş belirtmişlerdir. Ö2 görüşünü, “Ben değerler eğitiminde ders kitabını yeterli bulmuyorum. Çünkü değerler eğitimi kapsamlı ve üzerinde durulması gereken bir kavram. Bence bununla ilgili ünitelerde farklı etkinliklerin olduğu bir kısım olmalı.”, Ö11 de görüşünü, “Değerler eğitiminde ders kitabı bence yetersiz. Değerlerle ilgili çok fazla içeriğin olduğunu veya üzerinde durulduğu konunun olduğunu düşünmüyorum. Diğer içeriklerden daha fazla dikkat çekici, yaratıcı içeriklerin olması elbette daha güzel olacaktır.” şeklinde belirtmişlerdir. Ö26 ise görüşünü, “Bence kitap yetersiz, bence değerler eğitimine konuların içerisinde daha çok değinilmesi gerektiğini düşünüyorum. Böyle örtük olarak daha etkili değer eğitimi gerçekleştirilir. Ayrıca konularda da ilgili değerlere yönelik etkinliklerin olması daha anlamlı ve kalıcı olacaktır diye düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Genel olarak Hayat Bilgisi ders kitabının yeterliliği hakkındaki düşüncelerinizi anlatır mısınız?” sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Sınıf Düzeyi	Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Yeterliliği	f	Ders Kitaplarının Yeterliliğine İlişkin Görüşler	f
1. Sınıf	Yeterli Buluyorum	1	Konu anlatımı açısından uygun olması	1
			Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması	4
	Yetersiz Buluyorum	9	Konu içeriklerinin yetersiz olması	4
			Eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması	3
			Dikkat çekici görsellerin olmaması	3
			Metinlerin uzun olması	2
2. Sınıf	Yeterli Buluyorum	1	Boyama etkinliklerinin yetersiz olması	1
			Öğrenci seviyesine uygun olması	1
	Yetersiz Buluyorum	9	Konu-ders saati süresine uygun olması	1
			Konu içeriklerinin yetersiz olması	6
			Farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması	4
			Yaratıcı içeriklerin olmaması	4
Yetersiz Buluyorum	9	Konu içeriklerinin tekdüzeligi	3	
		Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması	2	
		Metinlerin uzun olması	2	
		İnteraktif etkileşime dayalı içeriklerin olmaması	1	
		Belirli gün ve haftalara az yer verilmesi	1	

Yeterli Buluyorum		-	-	
3. Sınıf	Yetersiz Buluyorum	10	Üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması	6
			Konu içeriklerinin yetersiz olması	5
	Eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması		3	
	Farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması		1	
	Sınıf dışı etkinliklerin ve konuların az olması		1	
	İnteraktif etkileşime dayalı içeriklerin olmaması		1	

Tablo 8'e göre, genel olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarının yeterliliğine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenlerinin (f = 9) ve ikinci sınıf öğretmenlerinin (f = 9) büyük çoğunluğu, üçüncü sınıf öğretmenlerinin de tamamı ders kitaplarını yetersiz bulmuşlardır. Birinci sınıf öğretmenleri genel olarak ders kitabını; üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması (f = 4), konu içeriklerinin yetersiz olması (f = 4), eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması (f = 3), dikkat çekici görsellerin olmaması (f = 3), metinlerin uzun olması (f = 2) ve boyama etkinliklerinin az olmasından (f = 1) dolayı yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. İkinci sınıf öğretmenleri de; konu içeriklerinin yetersiz olması (f = 6), farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması (f = 4), yaratıcı içeriklerin olmaması (f = 4), konu içeriklerinin tekdüzeliği (f = 3), üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması (f = 2), metinlerin uzun olması (f = 2), interaktif etkileşime dayalı içeriklerin olmaması (f = 1), belirli gün ve haftalara az yer verilmesinden (f = 1) dolayı genel olarak ders kitabını yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıf öğretmenleri ise; üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması (f = 6), konu içeriklerinin yetersiz olması (f = 5), eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması (f = 3), farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması (f = 1), sınıf dışı etkinliklerin ve konuların az olması (f = 1) ve interaktif etkileşime dayalı içeriklerin olmamasından (f = 1) dolayı genel olarak ders kitabını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinden sadece birer öğretmen genel olarak ders kitabını yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Ö7 görüşünü, "Ben genel olarak Hayat Bilgisi ders kitabını yeterli bulmuyorum. Çünkü konu içerikleri sıradan geliyor, içinde bulunduğumuz çağı pek yansıtmıyor gibi. Çocuklar birinci sınıftan itibaren uzay, kodlama, proje gibi birçok kavrama yönelik farkındalıkları bu kavramları ders kitaplarında görerek edinmeli. Yani çocukların ilgilerini çekecek içerikler olmalı bence." şeklinde ifade ederken Ö15 ise görüşünü "Kitabı yeterli buluyorum. Çünkü öğrencilerin yaş seviyesi düşünüldüğünde, ders süreleri düşünüldüğünde kitabın yeterli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca dersi algılamaları açısından konunun işlenme süresi açısından uygun." şeklinde ifade etmiştir. Ö30 ise, "Genel olarak yetersiz buluyorum ders kitabını. Öğrencilerin ilgisini çekecek içeriklerin olduğunu düşünmüyorum. Bir de içeriklerinin yetersiz olduğunu, sürekli aynı konulara ilişkin basit aynı içerikler. Bence ilerleyen sınıflara doğru içerikler değişmeli." şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerine, “Sizce Hayat Bilgisi ders kitabında bulunması veya iyileştirilmesi gereken en önemli özellik hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş, elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgulara Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Bulunması veya İyileştirilmesi Gereken En Önemli Özelliklere İlişkin Görüşleri

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ders Kitaplarında Bulunması veya İyileştirilmesi Gereken Özelliklere İlişkin Görüşler</i>	<i>f</i>
1. Sınıf	İlgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı	5
	Değerler eğitime daha fazla yer verilmeli	4
	Konular etkinlik temelli oluşturulmalı	3
	Ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı	2
	Güncel teknolojik gelişmelere yer verilmeli	1
	Görsel unsurların kalitesi artırılmalı	1
2. Sınıf	İlgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı	5
	Değerler eğitime daha fazla yer verilmeli	4
	Ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı	4
	Sınıf dışı etkinliklere ve konulara daha fazla yer verilmeli	3
	Konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığına dikkat edilmeli	2
	Konular etkinlik temelli oluşturulmalı	2
Görsel unsurlar zenginleştirilmeli	1	
3. Sınıf	İlgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı	5
	Ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı	4
	Değerler eğitime daha fazla yer verilmeli	3
	Görsel unsurlar zenginleştirilmeli	3

Tablo 9’a göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunması veya iyileştirilmesi gereken en önemli özelliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde, birinci sınıf öğretmenleri; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı (f = 5), değerler eğitime daha fazla yer verilmeli (f = 4), konular etkinlik temelli oluşturulmalı (f = 3), ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı (f = 2), güncel teknolojik gelişmelere yer verilmeli (f = 1) ve görsel unsurların kalitesi artırılmalı (f = 1) şeklinde görüşlerde bulunarak ders kitaplarında bulunması veya iyileştirilmesi gereken en önemli özellikleri ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğretmenleri; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı (f = 5), değerler eğitime daha fazla yer verilmeli (f = 4), ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı (f = 4), sınıf dışı etkinliklere ve konulara daha fazla yer verilmeli (f = 3), konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığına dikkat edilmeli (f = 2), konular etkinlik temelli oluşturulmalı (f = 2) ve görsel unsurlar zenginleştirilmeli (f = 1), üçüncü sınıf öğretmenleri ise; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı (f = 5), ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı (f = 4), değerler eğitime daha fazla yer verilmeli (f = 3) ve görsel unsurlar zenginleştirilmeli (f = 3) şeklinde görüşlerde bulunarak ders kitaplarında bulunması ve iyileştirilmesi gereken en önemli özellikleri belirtmişlerdir. Ö10 görüşünü, “Bence iyileştirilmesi gereken en önemli özelliğin değerler eğitimi olduğunu düşünüyorum. Çünkü değerler eğitimi her geçen gün daha fazla önem kazanıyor ondan ders kitapları da bunun üzerinde daha çok durmalı bence.”, Ö18 ise görüşünü, “Sınıf dışı etkinliklere yönelik içeriklerin düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü kent

yapısıyla birlikte çocuklar evlerde en azından okulda sınıf dışında öğrenme süreçleri gerçekleşmeli bence. Bir de içerikler öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenirse, çocuklar daha aktif katılım sağlamış olur derse.” şeklinde görüşlerini belirtirken Ö28 de görüşünü, *“Bence ölçme ve değerlendirme kısmında iyileştirmeler yapılmalı ve özellikle de aynı tür yerine farklı türden de ölçme ve değerlendirmeler olursa öğrenciler için daha eğlenceli ve zevkli olur diye düşünüyorum.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tamamının Hayat Bilgisi ders kitabını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin bir kısmı konu içeriklerinin yetersiz olması ve teknolojik araç gereçlerin daha fazla duyuya hitap etmesinden dolayı ders kitaplarını kısmen kullandıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin tamamı Hayat Bilgisi ders kitabını daha çok konu anlatımında ve etkinliklerin yapılmasında kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca birinci sınıf öğretmenleri; okuma esnasında ve konunun tekrar edilmesinde, ikinci sınıf öğretmenleri; kavram öğretiminde, üçüncü sınıf öğretmenleri de konuların pekiştirilmesinde diğer sınıf düzeyindeki öğretmenlerden farklı olarak ders kitabını kullandıkları görülmüştür. Türk Eğitim Sistemi içerisinde ders kitapları, öğretmenler tarafından yaygın bir şekilde kullanılan materyaldir (İşman, 2005).

Birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu birinci ve ikinci sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki görsellerin öğrenci seviyesine uygun olduğunu, üçüncü sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu ise üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının ilgi ve dikkat çekici olması gerektiğini belirtmişlerdir. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin önemli bir kısmı ders kitabındaki görsellerin ilgi ve dikkat çekici olması, görsellerin sayısının artması, kaliteli görsellerin olması ve resimlerin, fotoğrafların sayısının artması gerektiğini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Birinci sınıf öğretmenleri görsellerin, ders kitabının konu içeriğine uygun olduğunu, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin ise konu içeriğine uygun olması gerektiğini belirttikleri görülmüştür. Ayrıca birinci sınıf ders kitabındaki görsellerin öğrenci yaşantısıyla uyumlu olması, ikinci ve üçüncü sınıf ders kitabında ise öğrencinin yapılandırabileceği görsellerin daha fazla olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İnal'ın (2010) çalışmasında öğretmenlerin üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabına yönelik görüşlerinde olumsuz görüşlerin çoğunluğunun görsel düzen ve tasarım kısmında olduğu sonucu bulunmuştur. Erol ve Kiroğlu (2012) çalışmasında Hayat Bilgisi ders kitaplarında özellikle birinci sınıftaki kitaplarda metinlerden daha fazla resimlere, fotoğraflara yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Güven'in (2010) çalışmasında da Hayat Bilgisi ders kitaplarında resim, fotoğraf ve metinlerin kültürümüzün gelişmesi ve devamının sağlanmasında yeteri kadar nitelikli olmadığını belirtmiştir. Hayat Bilgisi ders kitaplarının incelendiği bir başka çalışmada da ders kitabındaki görsellerin birçoğunda görsel tasarım ilkelerine dikkat edilmediği, öğrencilerin sanatsal gelişiminden

uzak ve gerçek yaşama uygun olmayan görsellere yer verildiği bulunmuştur (Gözütok vd., 2015). Ders kitaplarındaki görseller, konu içeriğinin daha kolay bir şekilde anlaşılması, motivasyonu artırması, dikkat ve ilgi uyandırması, öğrenciyi aktif kılması gibi faydaları olduğu (Ar-Yavuz, 2007) düşünüldüğünde Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki görsellerle ilgili eksikliklerin giderilmesinde fayda olabilir. Yılmaz'ın (2005) yapmış olduğu çalışmada da ilk üç sınıfta okutulan ders kitaplarındaki metinlerin uygun resimlerle yeteri kadar desteklenmediği, resim vb. görsellerin görsel bir etki göstermediği ve görsellerin kalitelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dünder ve Kenyon (2020) ders kitaplarında kullanılan görsellerin öğrenme-öğretme sürecini daha olumlu etkilediği düşünüldüğünde Türkiye'deki Hayat Bilgisi ders kitaplarının fotoğraf gibi daha gerçek görsel materyallerden yararlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarındaki konu içeriklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında, içeriklerin ilgi çekici olması, konu içeriklerinin güncellenmesi, farklı metin/yazı türlerinden (şiir, fıkra vb.) içeriklerin olması ve bazı konuların detaylandırılmasına yönelik ortak sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca birinci ve ikinci sınıf öğretmenleri; konu içeriğindeki metinlerin uzunluğuna/kısalığına ve öğrenci seviyesine uygun olduğuna, üçüncü sınıf öğretmenleri de konu içeriklerinin basit olmasına yönelik diğer sınıf düzeyindeki öğretmenlerden farklı olarak görüşlerde bulunmuşlardır. Yıldırım (2006), öğrencilerin derse karşı ilgi duymasında ilgili dersin kitabının büyük bir etkisinin olduğunu belirtmektedir. İnal'ın (2010) çalışmasında öğretmenlerin üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının içeriğine yönelik görüşleri genellikle olumlu yönde bulunmuştur. Erol ve Kiroğlu (2012) öğrencilere sıkıcı gelen uzun paragraflardan uzak durulması ve ders kitaplarındaki metinler azaltılarak onların yerine bilmece, karikatür, bulmaca gibi öğrencileri eğlendirirken öğretebilecek etkinliklerin olması gerektiğini ifade etmiştir. Tural vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'deki Hayat Bilgisi ders kitaplarının daha çok metin ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dikkat edildiğinde, ölçme ve değerlendirme araçlarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmeli, üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçları olmalı, ilgi ve dikkat çekici olmalı şeklinde ortak sonuçlar bulunmuştur. Birinci Hayat Bilgisi ders kitabına yönelik yoruma, düşünmeye dayalı ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmalı, test şeklinde sorular olmamalı; ikinci sınıf ders kitabına yönelik öğrenci seviyesine uygun ve üçüncü sınıf ders kitabına yönelik daha fazla açık uçlu sorular olmalı şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. İnal'ın (2010) çalışmasında üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabının ölçme değerlendirme kısmıyla ilgili öğretmenlerin olumlu görüşlerin oranının düştüğü sonucu ortaya çıkmıştır. Güven'in (2010)

çalışmasında öğretmenlerin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme kısmını kısmen yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme kısmını yetersiz bulması öğrencilerin öğrendiklerini anlaması ve anlamlandırmasında sorunlar yaşamasına, öğrencilerin aynı türden ölçme ve değerlendirme araçlarıyla ölçme ve değerlendirme sürecine tabi tutulması sürecin durağanlaşmasına ve tekdüze olmasına sebep olabilir. Ayrıca farklı ölçme ve değerlendirme araçlarıyla öğrencilerin hem üst düzey becerileri ölçülebilir hem de ilgilerini çekerek öğrenme-öğretme süreci eğlenceli bir hale getirilebilir.

Birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu tarafından Hayat Bilgisi ders kitaplarında belirli gün ve haftalara daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak üçüncü sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu ise belirli gün ve haftaların ders kitabındaki konuların içeriğinde sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ders kitabındaki belirli gün ve haftalarla ilgili önemli gün ve haftalara yer verilmesine, farklı etkinlikler olmasına, konuların içeriğinde sunulmasına ve ilgi çekici içeriklerle sunulmasına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca üçüncü sınıf öğretmenlerinin de Hayat Bilgisi ders kitabındaki belirli gün ve haftalarla ilgili daha fazla yer verilmesine, ilgi çekici içeriklerle sunulması, farklı etkinlikler olması ve görsel unsurlarla zenginleştirilmesine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Keskin ve Kuru (2018) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenler Hayat Bilgisi ders kitaplarında kazanımların verilmiş tarihiyle ona uygun değinilebilecek belirli gün ve haftaların tarihlerinin uyuşmamasına yönelik görüşlerde bulunmuş ve bu durumun gözden geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca belirli gün ve haftalarla ilgili farklı etkinlikler (gezi, inceleme vb.) için gerekli önlemler alınması ve bu konuda teşvik edilmesi ifade edilmiştir. Şiringel'e (2006) göre belirli gün ve haftalar, öğrencinin dikkatini bu günlerin veya haftaların üzerine çekerek günün/haftanın anlam ve önemini kavraması, öğrencinin seviyesine göre kapsamlı bilgi edinmesi ve öğrencide belirli gün ve haftalara ilişkin olumlu tutum geliştirmesi açısından son derece önemlidir. Dolayısıyla yaşamın kendisi olan Hayat Bilgisi dersinde öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılan ders kitaplarında belirli gün ve haftalara daha fazla yer verilmesi hem öğrenciye hem de topluma önemli katkılar sunabilir. Keskin ve Kuru (2018) belirli gün ve haftaların, Hayat Bilgisi dersinin önemli bir parçası olduğu ve daha çok yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Hayat Bilgisi ders kitaplarında belirli gün ve haftalara ilgi çekici içeriklerle, farklı etkinliklerle, görsel unsurlarla daha fazla yer verilmesi öğrencilerin milli birlik ve beraberliğin ve toplumsal duyarlılığın temeli olan bu günleri/haftaları daha iyi anlaması ve anlamlandırmasına imkân sunabilir, belirli gün ve haftaların önemini daha iyi içselleştirmelerini sağlayabilir.

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler eğitiminde yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Birinci sınıf ders kitabındaki değerler eğitimiyle ilgili konu içeriklerinde daha fazla vurgulanmalı, konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler

olmalı, kök değerler dışındaki değerlerde vurgulanmalı ve her ünite de bir değer ele alınmalı şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. İkinci sınıf ders kitabında ise değerler eğitimiyle ilgili konu içeriklerinde daha fazla vurgulanması, dikkat çekici, yaratıcı içeriklerle sunulması, konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler olması ve görsel unsurlarla değerlerin vurgulanmasına yönelik sonuçlar bulunmuştur. Ayrıca üçüncü sınıf öğretmenleri de konularda değerler eğitimine yönelik etkinlikler olması, konu içeriklerinde daha fazla vurgulanması, kıssadan hisselerle değerlerin vurgulanması ve dikkat çekici, yaratıcı içeriklerle sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Aileden sonra toplumsal hayatın temel basamaklarından olan ilkokulda değerler eğitimi ilk olarak Hayat Bilgisi dersiyle ve ders kitaplarıyla verilmektedir (Özkan, 2017). Gökce'nin (2021) çalışmasında, Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki değer öğretiminde değerlerin daha çok doğrudan öğretim yoluyla ele alındığı bulunmuştur. Batmaz ve Erdoğan (2019), bireyin eğitim yaşamında önemli bir zaman dilimi olan ilkokul döneminde, edinilen bilgi, beceri ve tutumun yanında değerlerin de etkili bir şekilde öğrencilere sunulması önemli bir detaydır. Dolayısıyla Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan konularda da değerlerin daha fazla vurgulanması ilkokul dönemindeki öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim Hatay-Uçar (2019) tarafından yapılan çalışmada da Hayat Bilgisi ders kitaplarında kök değerlerin görseller ve sorular yoluyla daha fazla yer alması ilkokul öğrencilerinin değerleri kazanmalarına olumlu etki edebileceği vurgulanmıştır. Özkan (2017) tarafından yapılan çalışmada, Hayat Bilgisi ders kitaplarında, değerlerin bir bütün olarak yer almadığı, birçok değere de yeteri kadar yer verilmediği bulunmuştur. Hatay-Uçar (2019) çalışmasında Hayat Bilgisi ders kitaplarında kök değerlerin belli ünitelerde yoğunlaştığı ancak bazı ünitelerde değerlere hiç yer verilmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca bazı değerlere Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer verilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Yapılan bu çalışmalar ile araştırma sonucu değerlendirildiğinde, değerler eğitimiyle ilgili Hayat Bilgisi ders kitaplarında eksikliklerin olduğu görülmektedir. İlkokulda değerler eğitiminde önemli bir yere sahip olan Hayat Bilgisi ders kitapları, değerlerin etkili bir şekilde sunulmasıyla öğrencilerin değerleri içselleştirmesinde ve yaşantılarına aktarmasında kolaylık sağlayabilir.

Araştırmaya katılan birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ile üçüncü sınıf öğretmenlerinin tamamı genel olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarını yetersiz buldukları sonucuna ulaşmıştır. Birinci sınıf öğretmenleri genel olarak ders kitabını; üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması, konu içeriklerinin yetersiz olması, eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması, dikkat çekici görsellerin olmaması, metinlerin uzun olması ve boyama etkinliklerinin az olmasından dolayı yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. İkinci sınıf öğretmenleri de konu içeriklerinin yetersiz olması, farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması, yaratıcı içeriklerin olmaması, konu içeriklerinin tekdüzeliği, üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması, metinlerin uzun olması, interaktif etkileşime dayalı içeriklerin

olmaması, belirli gün ve haftalara az yer verilmesinden dolayı genel olarak ders kitabını yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Üçüncü sınıf öğretmenleri ise; üst düzey bilişsel becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının az olması, konu içeriklerinin yetersiz olması, eğlenceli, ilgi çekici içeriklerin olmaması, farklı metin/yazı türlerinden içeriklerin olmaması, sınıf dışı etkinliklerin ve konuların az olması ve interaktif etkileşime dayalı içeriklerin olmamasından dolayı genel olarak ders kitabını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinden sadece birer öğretmen genel olarak ders kitabını yeterli buldukları görülmüştür. Tural vd.'nin (2017) yapmış olduğu çalışmada Almanya'daki Hayat Bilgisi ders kitaplarının Türkiye'dekilerine göre daha fazla uygulamaya dönük ve oyunla öğretim ağırlıklı hazırlandığı bulunmuştur. Yıldırım'ın (2006) çalışmasında Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin uzunluklarının öğrenci seviyesine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu araştırmanın ikinci sınıf ders kitabıyla ilgili sonuçlarında metinlerin uzun olduğu vurgulanmıştır. Bu farklılığın sebebinin de incelenen Hayat Bilgisi ders kitaplarının farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Hayat Bilgisi ders kitapları ölçme ve değerlendirme, görsel ve içerik açıdan bir bütün olarak değerlendirilerek günümüz bilgi ve teknoloji çağındaki gelişmeler doğrultusunda etkileşime ve deneyime dayalı bir şekilde hazırlanması öğrenme-öğretme sürecinin etkili bir şekilde yürütülmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunması veya iyileştirilmesi gereken en önemli özelliklere ilişkin birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinlerin olması, değerler eğitime daha fazla yer verilmesi, konuların etkinlik temelli oluşturulmasına, ölçme ve değerlendirme araçlarının farklılaştırılmasına, güncel teknolojik gelişmelere yer verilmesine ve görsel unsurların kalitesinin artırılmasına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. İkinci sınıf öğretmenleri; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı, değerler eğitime daha fazla yer verilmeli, ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı, sınıf dışı etkinliklere ve konulara daha fazla yer verilmeli, konu içeriğindeki metinlerinin uzunluğu/kısalığına dikkat edilmeli, konular etkinlik temelli oluşturulmalı ve görsel unsurlar zenginleştirilmeli, üçüncü sınıf öğretmenleri ise; ilgi çekici, merak uyandırıcı veya düşündürücü metinler olmalı, ölçme ve değerlendirme araçları farklılaştırılmalı, değerler eğitime daha fazla yer verilmeli ve görsel unsurlar zenginleştirilmeli şeklinde görüşlerde bulunarak ders kitaplarında bulunması ve iyileştirilmesi gereken en önemli özellikleri belirtmişlerdir. Güven (2010) Hayat Bilgisi ders kitaplarının öğrenciyi araştırma, sorgulama ve inceleme yapmaya yönlendirme konusunda yetersizlikler olduğunu belirtmiştir. Zhao, Zhang ve Liu (2017) da ders kitaplarındaki metinlerin ve resimlerin uygun bir şekilde sunulması, her yaşta öğrenci için rahatlatıcı ve keyifli bir öğrenme ortamı oluşturmada etkili olduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin genel olarak Hayat Bilgisi ders kitaplarını kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan görselleri genel olarak öğrenci seviyesine uygun bulduğunu, konu içeriklerinin düzenlenmesi, gözden geçirilmesi gerektiğini, ölçme ve değerlendirmede eksikliklerin olduğunu, belirli gün ve haftaların daha fazla vurgulanması ve değerler eğitiminin ön plana çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca Hayat Bilgisi ders kitaplarını genel olarak yetersiz bulduklarını, iyileştirilmesi ve bulunması gereken en önemli özelliğinde ilgi çekici, merak uyandırıcı ve düşündürücü metinlerin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çalışma kapsamında ortaya çıkan sonuçlara ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki konu içeriklerinin öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmesi ve içeriklerin güncellenmesi önerilebilir.
- Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilerek öğrencilerin üst düzey becerilerini ölçme ve değerlendirmeye yönelik ders kitapları hazırlanmalıdır.
- Hayat Bilgisi ders kitaplarında belirli gün ve haftalara daha fazla yer verilmesi ve konu içeriğinde sunulması önerilebilir.
- Hayat Bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi konu içeriklerinde daha fazla vurgulanabilir.
- İlkokul dönemindeki diğer derslerin ders kitaplarının incelenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Akbal, Y. (2009). *1998 ve 2004 ilköğretim programlarına göre hazırlanan hayat bilgisi ders kitaplarının içerik ve kullanılabilirlik açılarından karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akbulut, S. (2007). *İlköğretim 1. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ar-Yavuz, G. (2007). *İlköğretimde kullanılan ders kitaplarının öğretime yardımcı unsurlar açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Arslan, Ş. (2008). *İlköğretim 1. kademe birinci sınıf Türkçe-matematik ve hayat bilgisi ders kitaplarındaki illüstrasyonların grafiksel açıdan incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Baştürk, M. (2005). Ders kitaplarının tarihçesi. Ö. Demirel & K. Kıroğlu (Ed.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* içinde (s. 13-36). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Batmaz, O. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersindeki pratik bilgilerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Batmaz, O. & Erdoğan, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2681-2692. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/848754> sayfasından erişilmiştir.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ceyhan, E. & Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Ed.), *Encyclopedia of case study research* içinde (s. 582-583). USA: SAGE Publications.
- Cinkılıç, E. (2010). *Ortaöğretim 9. sınıf tarih ders kitapları ile ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan tarih ünitelerindeki görsel malzeme sunumunun karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dündar, H. & Kenyon, E. (2020). Migration and immigrants in social studies textbooks (Turkey and US Sample). *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(4), 359-370. <https://dx.doi.org/10.26822/iejee.2020459465>
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erol, B. & Kiroğlu, K. (2012). Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(32), 155-176. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/257640> sayfasından erişilmiştir.
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. NY: Teachers College Press.
- Gökce, D. E. (2021). *Hayat bilgisi ders kitaplarının değer öğretimi yaklaşımları açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gözütok, F. D., Taş, İ. D., Rüzgar, M. E., Akçatepe, A. G. & Yetkiner, A. (2015). İlkokul birinci sınıf hayat bilgisi kitaplarının değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14(3), 825-844. <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=adf207c4-1c17-4c97-ac2b-795ab2bb927f%40redis> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, S. (2010). İlköğretim hayat bilgisi dersi ders ve öğrenci çalışma kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 84-95. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/97/233> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, S. & Ayyayla-Püsküllü, M. (2017). Hayat bilgisi ders kitapları ile ilgili yapılan çalışmaların içerik analizi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 3(2), 75-86. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/383959> sayfasından erişilmiştir.

- Hatay-Uçar, F. (2019). *İlkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İlbasımış-Akın, B. (2007). *2005-2006 öğretim yılı ilköğretim okulları hayat bilgisi ders kitaplarının pedagojik açıdan değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İnal, F. N. (2010). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İşman, A. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kab, İ. (2012). *Türkiye'deki sosyal bilgiler ders kitaplarının Almanya'daki tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitimi ders kitaplarıyla karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kabapınar, Y. & Akbal, Y. (2010). Sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2004 yılı ilköğretim programlarına göre hazırlanmış hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin değerlendirmeleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32(32), 95-122. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1683> sayfasından erişilmiştir.
- Kabapınar, Y. & Özkan, Ö. (2012). Hayatın bilgisine ilişkin deneyimler sunma boyutunda hayat bilgisi ders kitaplarındaki örnek olaylar ve işlevleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35(35), 137-156. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1905> sayfasından erişilmiştir.
- Keskin, H. & Kuru, G. (2018). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde kutlanan veya anılan belirli gün ve haftalara ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 226-239. <https://dx.doi.org/10.17679/inuefd.342632>
- Kılıç, Z., Atasoy, B., Tertemiz, N., Şeren, M. & Ercan, L. (2001). *Ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Moore, D. W., Moore, S. A., Cunningham, P. & Cunningham, J. (2006). *Developing readers and writers in the content areas*. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Murphy, D. D. (2017). Mantle: An investigation of the non-text elements included in social studies textbooks. *Online Submission*, 1-27. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED574269.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Özkan, Z. S. (2017). *Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pingel, F. (2010). *UNESCO guidebook on textbook research and textbook revision*. Braunschweig: UNESCO.

- Sağlam, H. İ. (2015). Toplum, birey ve doğaya bütüncül bakış: Hayat bilgisi. M. Gültekin (Ed.), *Hayat bilgisi öğretimi içinde* (s. 1-14). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2010). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu: Yeni programa göre düzenlenmiş ders planı örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, T. Y. (2002). Öğretim materyal ve teknolojileri. C. Öztürk & D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 281-315). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şiringel, N. (2006). *Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim 6. ve 7. sınıfta belirli gün ve haftalara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209-225. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1495987> sayfasından erişilmiştir.
- Tural, A., Şahan, G., Işık, A. D., Özdemir, S., Uysal, H. & Yılmaz, O. (2017). Türkiye ve Almanya'daki hayat bilgisi ders kitaplarının resim-metin ilişkileri ve kullanımları bakımından karşılaştırılması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 770-782. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/318972> sayfasından erişilmiştir.
- Ütkür, N. (2018). Sınıf öğretmeni adayları hayat bilgisi derslerinin öğretimine yönelik neler düşünüyor? *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 189-203. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/535260> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. (2006). *Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2005). *İlköğretim okulları ilk kademedeki okutulan ders kitaplarının resimlemeleri yönünden değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, S. & Taneri, A. (2020). Hayat bilgisi ders kitaplarının anahtar yetkinlikler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 185-209. <https://dx.doi.org/110.30855/gjes.2020.06.02.002>
- Zhao, W., Zhang, Z. & Liu, J. (2017). The "family" section in current elementary social studies textbooks in China. *Journal of Education and Training Studies*, 5(10), 54-59. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1153808.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

In the developing and changing world, it is very important that the lessons that include sections from the lives of individuals are included in the education systems. Thanks to these lessons, students have the opportunity to observe, experience, and discuss these events by having knowledge about events that are closely related to life. Therefore, the quality of the lessons in the primary school period, the foundations of which are formed by the daily lives of the children, draws attention in this sense (Ütkür, 2018). The Life Science lesson has special importance in the primary school period for students to acquire basic life skills and prepare for life.

Life Science lesson is a primary school lesson in which natural and social sciences are handled by blending the life-oriented issues in order to raise good people and good citizens (Sağlam, 2015). There are many information resource tools that can be used in the learning-teaching process of the Life Science lesson. Of these tools, the most common and oldest, and the most readily available are textbooks. Although information sources vary with technological developments, textbooks are still used as a basic source in the education process (Baştürk, 2005; Kab, 2012). A textbook is the main source of information prepared in line with the achievements of the curricula, as it is one of the materials that are the source of the lives of the students in the education-teaching process in line with the aims of education (Şahin, 2002). Textbooks are used by teachers at all levels of education. Textbooks, which have a special importance in the primary school period, affect the child's attitude, interest, and desire to read and contribute to the development of his cognitive, affective, and psychomotor skills. Kılıç, Atasoy, Tertemiz, Şeren, and Ercan (2001) also draw attention to the quality and importance of the books to be prepared and published for primary school students. One of the most important lessons that ensure the development of the child as a whole in the first years of school is the Life Science lesson (Binbaşoğlu, 2003). Although there are many resources such as different reading and internet resources, audio-visual materials, and digital applications for students in line with the purposes of the Life Science lesson, textbooks are the most preferred material (Güven & Ayyayla-Püsküllü, 2017).

This study, which was conducted with the aim of examining the opinions of primary school teachers about Life Science textbooks, was carried out with the case study pattern, which is one of the qualitative research methods. A case study is defined as an in-depth description and examination of a limited system (Merriam, 2013). The study group of the research consists of 30 primary school teachers selected by criterion sampling method and working in the province of Yozgat. The data of the research were collected with a semi-structured interview form. Interview questions were prepared by the researcher by examining the literature on the subject. Required ethical permissions were obtained before the data collection process. Then, semi-structured interviews with the study group of the

research were carried out by the researcher taking notes or using a voice recorder, depending on the preferences of the teachers and their permission to use the voice recorder. The data obtained during the research were analyzed by descriptive analysis.

It was concluded that all of the primary school teachers participating in the research used the Life Science textbook. It has been observed that some of the second and third grade teachers use textbooks partially because the content of the subject is insufficient and technological tools appeal to more senses. It has been concluded that all of the primary school teachers use the Life Science textbook mostly in explaining the subject and doing the activities. In the Turkish education system, textbooks are the material widely used by teachers (İşman, 2005).

The majority of the first and second grade teachers stated that the visuals in the first and second grade Life Science textbooks were suitable for the level of the students, while the majority of the third grade teachers stated that the third grade Life Science textbook should be interesting and attractive. Inal's (2010) study found that the majority of the negative opinions in the views of teachers towards the third grade Life Science textbook were in the visual layout and design part.

Considering the opinions of the first, second and third grade teachers participating in the research on the subject content in the textbooks, it was concluded that the contents were interesting, the subject contents were updated, there were contents from different texts/writing types (poem, anecdote, etc.), and some subjects were elaborated. Yıldırım (2006) states that the book of the relevant lesson has a great effect on students' interest in the lesson. Tural et al. (2017), it was concluded that the Life Science textbooks in Turkey are mostly text-based.

When the opinions of the first, second, and third grade teachers about the measurement and evaluation tools in the Life Science textbooks are taken into consideration, it has been concluded that the measurement and evaluation tools are insufficient. In addition, common results were found that measurement and evaluation tools should be diversified, there should be measurement and evaluation tools for high-level cognitive skills, and there should be interesting and remarkable texts. Güven's (2010) study revealed that teachers found the measurement and evaluation part in the Life Science textbooks to be partially sufficient.

It was concluded by the majority of the first and second grade teachers that certain days and weeks should be given more place in the Life Science textbooks. However, the majority of third grade teachers stated that certain days and weeks should be presented in the content of the subjects in the textbook. Keskin and Kuru (2018) state that certain days and weeks are an important part of the Life Science lesson and should be given more space.

Most of the first, second, and third grade teachers stated that the Life Science textbooks are not sufficient in values education. Values education in primary school, which is one of the basic steps of

social life after the family, is first given with the Life Science lesson and textbooks (Özkan, 2017). In Gökce's (2021) study, it was found that values are mostly handled through direct teaching in the value education in the Life Science textbooks.

It was concluded that the majority of the first and second grade teachers and all third grade teachers who participated in the study generally found the Life Science textbooks insufficient. In the studies conducted by Tural et al. (2017), it was found that the Life Science textbooks in Germany were more practical and focused on teaching with games compared to those in Turkey. In Yıldırım's (2006) study, it was concluded that the lengths of the texts in the Life Science textbooks were suitable for the level of the students.

Within the scope of this study, it can be suggested that the measurement and evaluation tools in the Life Studies textbooks be diversified and the preparation of textbooks for the measurement and evaluation of students' high-level skills. In addition, studies can be carried out to examine the textbooks of other lessons in primary school.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Kurulunun 26.05.2021 tarih ve 22/05 No'lu onayı ile yürütülmüştür.